

com un partidari inequívoc de la plenitud social de la llengua catalana, i fa un discurs clarament convincent per al lector catalanista, amb l'única excepció de l'article dedicat al bilingüisme passiu, que Solà desqualifica amb raons pobres i sense proposar cap alternativa de recanvi.

Però seria del tot injust d'acabar aquí aquest comentari. «I això, per obra i gràcia d'un principi universal: els elements que componen una expressió ressalten més com més cap al final es troben», per dir-ho amb

paraules manllevades de l'autor. Vet aquí un exemple, que ens proposa ell mateix: «És un bon veí i un bon ciutadà, educat, delicat, simpàtic, fotogènic, servicial, esportista, català, poeta i d'esquerres. Només que no em paga el lloguer». Si, per tant, allò que més pesa en un text és el final, és de justícia acabar afirmant que *La llengua, una convenció dialèctica* és un llibre ric i enriquidor, que val la pena de llegir, com tot el que escriu Solà.

Joan TUDELA

Joan SOLÀ, *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*, Ed. Empúries, col. «Biblioteca Universal», Barcelona, 1994, ISBN 84-7596-408-7.

Joan Solà és una de les figures més brillants de la lingüística catalana actual. Des de la publicació del seu primer llibre, *Estudis de sintaxi catalana* (1972-1973), la seva obra científica s'ha caracteritzat per l'esforç de millorar el coneixement que tenim dels mecanismes de funcionament de la sintaxi del català i per la voluntat d'impulsar un procés de completió i de revisió de la nostra gramàtica normativa.

És cert que Joan Solà ha publicat també estudis importants sobre història de la llengua o sobre lexicografia, però la sintaxi ha estat i és l'eix central de la seva contribució a la bibliografia científica sobre la llengua catalana.

El llibre *Sintaxi normativa: estat de*

la qüestió es va originar, com l'autor explica a la introducció, en dues conferències pronunciades a la Nucia (1992) i a Castelló de la Plana (1993) i té com a punt de partença l'opinió de Solà que «és necessària i urgent una revisió i actualització desapassionades i realistes de la sintaxi catalana» (p. 8).

A partir de la consideració que la gramàtica normativa actual (la gramàtica de Fabra de 1918/1933) no s'ocupa de molts aspectes del funcionament gramatical de la llengua, Joan Solà reivindica una gramàtica normativa que sigui «una descripció idealment exhaustiva de totes les estructures que la lingüística ha revelat com a interessants en una llengua (p. 10).

Amb el propòsit d'aportar elements a la renovació gramatical que propugna, Joan Solà examina en aquest llibre catorze aspectes que considera que la gramàtica normativa no resol d'una forma satisfactòria i, a més, inclou una llista addicional de tretze qüestions que enumera però que no desenrotlla.

La impressió que produeix el conjunt d'observacions i d'exemples que Joan Solà posa a la nostra disposició en aquest llibre és excel·lent. Qualsevol lector hi pot trobar fàcilment opinions i comentaris de l'autor que reflecteixen el seu admirable domini de la matèria examinada. Crec, però, que hauria estat més útil per al lector que l'obra s'ajustés d'una forma més sistemàtica a una metodologia definida. L'obra, que és sens dubte una contribució extraordinària a la bibliografia sobre sintaxi catalana, incrementaria el seu valor si, per exemple, inclogués a tots els capítols una documentació històrica, dialectal i comparativa, encara que, atès el caràcter del llibre, es limités a un breu resum dels coneixements de què disposem en cada cas. D'altra banda, l'enfocament metodològic adoptat per Joan Solà fa que de vegades sembli que la intuïció de l'autor tingui un pes excessiu a l'hora d'argumentar sobre els seus plantejaments.

En diverses ocasions Joan Solà és partidari de fer flexible la normativa (la concordança del ver *haver-hi*, els pronoms febles, les preposicions

per i per a...), però hi ha també fragments en què l'autor tendeix a qüestionar comportaments que semblaven clarament admissibles. Per exemple, Joan Solà considera que en una conversa telefònica l'ús de la pregunta «Que *hi és* la Carme?» per «¿Que *hi ha* la Carme?» constitueix un «fenomen tan o més greu que» l'ús de la interrogació «Que *està* la Carme?». El fet de qüestionar usos lingüístics que solíem considerar consolidats, que no generaven dubtes pel que fa a la seva legitimitat i que no creaven vacil·lacions d'interpretació pot contribuir a crear la sensació que es propugna una normativa que amenaça d'encotillar excessivament la llengua.

Les consideracions que acabo de presentar poden suggerir una valoració poc favorable de l'obra que ressenyem. Ben al contrari, cal assenyalar amb contundència que *Sintaxi normativa: estat de la qüestió* és un instrument utilíssim per conèixer més a fons la sintaxi de la nostra llengua. Amb aquest llibre Joan Solà obre noves perspectives i ofereix nous punts de vista per a la resolució de diversos casos pendents. En vull destacar l'excel·lent introducció, la precisa descripció sobre els usos dels pronoms *en* i *hi* al País Valencià (pp. 51-65), l'anàlisi força aclaramentadora sobre l'ús dels possessius (pp. 141-161), l'estudi suggeridor sobre el complement directe (certament el règim preposicional del verb *obviar*

contradiu l'ús general de la llengua) (pp. 163-177), el text interessantíssim que Joan Solà dedica dins del llibre a la construcció «Q + de + Adj/PP», que trobem en frases com «En té molta, *de paciència*» o «Porto aquestes botes perquè no en tinc *d'altres*», i el capítol dedicat a l'ordre d'elements i als duplicats pronominals (pp. 235-263), que inclou

encertades observacions sobre les diferències que hi ha, pel que fa a l'ordre d'elements, entre el llenguatge col·loquial, el llenguatge científic i la llengua estàndard; sobre les gramaticalitzacions; sobre les duplicacions amb relatiu, i sobre la conveniència de marcar amb una coma els desplaçaments.

Carles DUARTE

Enoch ALBERTÍ ROVIRA i altres, *Manual de dret públic de Catalunya*, Barcelona, Institut d'Estudis Autònomic, 1992.

El desembre de 1992 l'Institut d'Estudis Autònomic, seguint la seva ambiciosa línia editorial, va publicar un útil i interessant *Manual de dret públic de Catalunya*, obra col·lectiva de cinc catedràtics i professors de dret constitucional o administratiu de les universitats catalanes. Es tracta d'Enoch Albertí i Rovira, Eliseo Aja i Fernández, Tomàs Font i Llovet, Xavier Padrós i Castellón i Joaquim Tornos i Mas. La iniciativa mereix tota mena de lloances i, com diu a la presentació del llibre Josep M. Vilaseca Marcet, director de l'IEA, es tracta d'una obra que omple un buit en la literatura jurídica catalana.

Malgrat l'interès general del llibre (imprescindible a la biblioteca de tots els juristes catalans qualsevol que sigui la seva especialitat), a la revista *Llengua i Dret* resulta útil comentar, només, l'epígraf 5 del ca-

pítol tercer, que tracta *El règim jurídic de la llengua catalana*.

En principi és bo que una obra de caràcter general sobre el dret públic de Catalunya tracti el tema de l'estatut jurídic de la llengua catalana, atès que, com passa en altres sistemes que accepten la convivència de diverses llengües, l'estatut lingüístic és o pot ser relativament complex. D'altra banda la recuperació per a la llengua catalana del seu ús oficial i socialment normal era una de les exigències del procés constituent i és, en conseqüència, un dels principis fonamentals de l'Estatut, per la qual cosa no podia faltar una referència a la llengua en el *Manual* que ressenyo.

En l'epígraf a què m'estic referint es tracta sintèticament i ordenadament el model lingüístic de la Constitució, l'estatut del català i les normes estatals i autonòmiques que